

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Tečaj XII.

V Ljubljani 26. vel. travna 1859.

List 11.

Scitlumu cesarju Francu Jožefu o vojski nad Sardiniam 1859. *)

Zakaj se narodi serde,
In mislijo prazne reči?
Togotni si dajo rokē,
Njih serda nihče ne zmeči;
Pozemeljski kralji
Med sabo so djali:
Pretergajmo stare zaveze,
Zadrželjeje svojih želja.

Nes pametni to govorē,
Pomazane jih bōde v oči.
Vse hudo na njega valē
Kurjavci goreče peči,
K' je storil zavezo,
Vzel Cerkvi nje pezo.
V nje senci v Narviksiga klice.
Se moško sovražnikom bran.

Pa Bog, k' je v višavi nebes,
Se bo njih naklepam smejal.
Gospod, ki previdi vse čez,
Bo vse v zasram'vanje izdal;
V svoj jez' jim govoril.
Po serdu jim storil
Obsojenim republikanam.
Hinjavskim prijatlam vsim.

O Cesar! ti vervanja Sin!
Postavljen za to od Boga.
Ohrani cerkveni spomin,
Ki v sili zaupanje da;
Za sveto pravico.
Kersansko resnico
V sercnosti si ledja opasal.
Izderl si iz nožnic svoj meč.

Premagat Amalekov roj.
Zavidnih tih bratov divjost,
Gre Jozva ves sercin na boj.
Premaga sovražno krepot:
Pa Mojzes je molil
Gereče na gori.
Premago od Gospoda je sprosil.
Amalek otepen je bil.

Glej, Goliat, raznesen, strašan
Od Davida vdarjen je bil;
Je v Božjim imenu zaklan.
Kri svojo po zemlji razlil:
Zdej Cerkev za brate.
Posebno pa za-te
Nejenja Gospoda prositi.
De Goliat premagal ne bo.

Zdej, kralji, naj k sercu vam gre.
Ki sodite zemlje obraz.
Le vdajte Gospodu serce.
Strah Božji presune naj vas:
De v ogenj ne pahne.
Vas strasno ne mahne,
Ohrani pa svoje pravice.
Če terdno zaupajo va-nj.

De b' skorej cvetelo drevo.
Vsajeno že zdavnej v serce.
De Cerkvi bo s'jalo lepo —
Oh sonce za svete želje.
Dejenja nadloga
Okletiga kroga.
De pridejo dnevi zaželenja
Za verne na zemlji ljudi. L. D.

Nektere besede o cerkvenih rečeh.

1. Cerkevne stavbe ali zidarije.

Po mnogoterih krajih kersanskiga sveta se je vnela gorečnost nove cerkve zidati, več pa še trud, stare cerkve popravljati ali do konca izdelovati. Nektere sloveče stare cerkve na pr. še niso doveršene; tako velika, po lepi gotični šegi začeta cerkev v Kolonii ob Renu, pri kateri niso bile izdelane stranske ladije, ne zvoniki spredaj in na sredi, verh prekrizanja ladij, ne tudi sprednje lica velike in po prečne ladije. Tako tudi pri veliki gotični cerkvi sv. Štefana na Dunaji ni še dozidan drugi zvonik. Tedaj se una cerkev v Kolonii že več let dalje izdeluje, za cerkev sv. Štefana na Dunaji pa se je že tudi društvo zbralo, ktero namerja njeno popravo in izdelavo. Druge stare cerkve so poznejši čase mnogo zgubile od svoje perve podobe, z raz-

nimi novimi, dostikrat celo napčnimi pritliklinami; tako se je zgodilo z romanskima cerkvama v Spiri (Speier) in Reznu (Regensburg). Obě te cerkve ste bile poslednje leta predelane in prenarejene; za spirsko cerkev je naš Cesar Franc Jožef veliko v denarjih pomagal, tudi osem iz kamna rezanih cesarskih podob podelil, ker so ondi nekteri njegovih cesarskih prednikov pokopani.

Slovenska zemlja je le majhina; pa če bi se hotla primerjati z večjimi deželami, po tej primeri veliko dela za lepoto Božjih hiš, de bi skorej marsiktero drugo deželo pretekala. Razun mnogih novih cerkev, ki so bile postavljene v preteklim in v tekočim stoletji, so se jele tudi stare, po gotični šegi izdelane cerkve zlepševati in popravljati. De ne ponavljam, kar je bilo v Danici o tej reči že pisano, naj smem izreči misel, de cerkev sv. Janeza v Mariboru ali Marburgu, ktera bo v prihodnje škofijska, bi utegnila po sedanjih preuredbah poslati lep zgled za druge enake poprave (zakaj poprej je bila njena gotična oblika zlo spremenjena), in de se bo po tem še marsikje obudil duh ponaredbe pri dobrih starih stavbah.

Vender če kje hočejo cerkev po stari obliki izdelano popraviti in ponarediti, morajo dobro paziti in razločiti, po kateri šegi de je izdelana. Tacih cerkev, ki so po naj starji ali bazilični šegi sozidane, se v naših straneh skoraj več ne kaže, razun kar ostaja sledu pri škofijskih cerkvah v Terstu, Novimgradu, Poreču in Puli ali Poli, kjer so se nekdanje stavbe v poznejših dobah bolj po romanski šegi oblekle. Če nima nekdanja stolna cerkev v Akvileji, ki jo je sozidal patriarh Popon, in posvetil l. 1031, podobe stare bazilike? ali sega že bolj na romansko obliko, kakor kažejo verhuji, iz polkrogov so-stavljeni obrobki vnanjiga zidu? Čudno se mi je zdelo, viditi v naj novejšim popisu avstrijskiga cesarstva zaznamke, de je velika akvilejska cerkev gotične šege, ktera sega se je vender še le v 12. stoletji pokazala, in sicer naj poprej v severni Francii. Znamnja nekdanje bazilične šege pa so tē, de ima podolgasto veliko ladijo s stranskimi ladijami, ktere se razdelujejo z okroglimi stebri, de ji je spredaj pristavljena lopa na nižjih stebrih, de se srednja ladija v koncu sklepa s polokroglim zadnikom ali apsidu, de je med ladijami in apsidu večidel pridjana poprečna ladija, de zidovje verhu ni pokrito z oboki, temuč le nekte-rekrati z ravnim stropam zaperto, tako de se znotraj v cerkvi večidel vidi ves strešni oder. Zvonik se je pri bazilikah še le pozneje začel pristavljati, in z drugo stavbo ni v tesni zvezi.

Zastran bizantinske in romanske šege se mora pomniti, de bolj natančni stavbarji pervo in drugo popolnoma razločujejo, in ne imenujejo vsiga sploh bizantinskiga, kar se je med bazilično in gotično šego zidanja verstilo. Prava bizantinska šega je prav za prav izhodnji cerkvi bolj lastna, in se je v zahodnji cerkvi le po nekoliko rabila, naj več v tistih krajih, ki so bili kdaj v oblasti bizantin-

*) Temu kratkemu žalospevu sim vzél v podstavo 2. psalm, ker te vojske ne mislim kakor skipenje divjih strast, temveč kakor od pekla podpihano borbo hudiga zoper dobro, punta zoper red, Cerkvinih sovražnikov zoper njeniga varha, pod kterim se ona razcveta v prelepih družbah in bratovšinah. Pis.

skih ali greških cesarjev, na pr. v Raveni; njeni začetek sega v šesto stoletje. Njena lastnija je v tem, da poglobitni del stavbe ni podolgast, temuč se kerči v redovno okrogolino, čvetero ali osmerovoglino, in če ima podobo križa, je to greski križ z enako dolgimi čveterimi konci. Stranske ladije so premenjene v okrogel obhod, ali v posamezne kapele, ki so pritaknjene k mnogovoglino ali k okroglini; tudi polkrogli zadnji končnik ali apsida se derži le kakor kaka pritklina; lopa v sprednjim koncu se večidel ohraňuje, včasih pa tudi opuša. Verh poglavi ne stavbe pa se končava z okroglo kuplo, tudi stranske kapele se zveršujejo s kuplami ali s polkuplami. Za večji staro cerkev bizantinske šege ne vem v naših krajih; ternovska cerkev v Ljubljani pa je nova stavba, ki utegne dajati zgled prave bizantinske zidarije, desiravno ima njena vnanja podoba lepote, ki so bolj lastne romanski šegi. Majhne stare kerstne ali grobne kapele bizantinske podobe pa se še nahajajo v nekterih krajih slovenske strani; na pr. kerstne kapele v Puli, Poreču in Novimgradu ali Čitanovi; opušena grobna kapela poleg nekdanje farne cerkve sv. Petra v gornjim Mokronogu na Dolenskim. Vender take male stavbe v okrogli ali mnogovoglata obliki so bile lastne že prvim časom cerkvene zidarije, in utegne se reči, da se je bizantinska zidarija pri večjih cerkvah ravno iz zgleda tacihi malih kapel iz-novala.

Druga zidarija, ki je v srednjih časih stopila na mesto bazilične šege, se je poslednji čas začela imenovati romanska šega, ker je le zahodni cerkvi lastna, zlasti romanskim narodam; njeni začetek se stavi v deseto stoletje. Podloga romanske cerkve je sicer nekdanja bazilika; podolgasta velika ladija s stranskimi ladijami, potem poprečna ladija z zadnjim končnikom ali apsidno. Pa z okroglini stebri se verstijo ali spremenjujejo čveterovoglata piljarji; podoba stebrov, zlasti steberskih glavice, in oblika gornjih nakladov ali simsov ni več greska ali rimska, temuč drugačna. Glavice pri stebrih in piljarjih so čveterovoglate ali okrogle, s pasovi, okrogli, zivalskimi ali tudi človeškimi podobami, in z mnogoverstnimi listi ozahšane. Steberno deblo je mnogokrat zvito, ali s pasovi obdano; piljarjem so večkrat polstebri na straneh ali na voglih priloženi; nakladi, venci ali simsi niso iz golih list, palic, in zlebov, temuč so tudi sestavljeni iz okroglov, čveterovoglin, zlasti pa iz polkroglov; stebri in piljarji so med seboj s polokroglini, v poslednje tudi s špicastimi oboki sklenjeni, in nekterokrat nimajo ne glavice ne družih nakladov. Na mestu goliga strešnega odra, ali ravnih stropov na verhu ozolja se sploh kažejo oboki, ali v podobi soda ali križa ali kuple; le srednja ladija je dolgo časa obdržala se ravn strop, dostikrat je bila se le v novejšim času z obokom pokrita. Tudi vnanja podoba romanske cerkvene stavbe se kaže drugačna memo bazilične ali bizantinske. Apsida v zadnjim koncu se vidi podaljšana v veliki kor, tako da s srednjo in poprečno ladijo vred dela podobo podolgastiga ali rimskiga križa; le posamim se nahaja okroglina ali osmerovoglina. Zvonik se vzdiguje na sredi križa, ali sta še po dva zvonika pristavljena k sprednjemu licu, ali k poprečni ladiji; zvonikova podoba pa je čvetero ali osmerovoglata s špicasto streho. Okna so sploh podolgaste, s polokroglin ali pozneji čas tudi s špicastim lokom končane; po samim se nahajajo polokrogle ali okrogle okna, v sprednjim licu se vidi kolesu podobno okno; tudi se nahaja po dvoje ali po troje okno združeno. V sprednjim koncu take cerkvene stavbe se po navadi ne kaže nobena posebna lopa; pa velike sprednje vrata so podaljšane v globoko, stebri z oboki sklenjeni se po redu verstijo pri vhodu v sveti prostor, in tako se človek vadi polagama in premišljeva stopati v notranjo skrivnostno Božjo hišo.

Romanske podobe se nahajajo pri mnogih starih cerkvah na slovenski zemlji. Pred drugimi se utegne imenovati škofijska cerkev sv. Justa v Terstu; na Notranjskim

bi se smele šteti cerkve v Slavini in Hrenovici, kjer ima srednja ladija še raven strop, stranske pa ste z obokom pokrite. Na Gorenjskim bi se mi farna cerkev v stari Loki kmalo zdela romanska; debeli piljarji med ladijami, in zvonik na prekrizanju velike in poprečne ladije na to kaže; če je vmes kak špicast obok, se takšen nekaj tudi romanski šegi prilega. Cerkev žalostne Matere Božje v Zatičini je po svojih stalnih razmerah tudi romanski stavbi podobna; poleg velike ladije dve nižje ladiji, poprečna ladija, poleg nje na straneh velikiga kora še štiri stranske kapele, in na prekrizanju velike in poprečne ladije zvonik. Marsiktera cerkev bi se naglo razodela za romansko, ko bi se okna pozneji čas ne bile izdelale na čveterovoglino; ravno čveterovoglate, ali z okroglim odsekom izveršene okna dajejo našim starejšim in novejšim cerkvam nekako malo prijetno podobo; polokrogel verh bi bil dostikrat vse bolj primerjen. Na romansko šego se ozirajo mnogoteri osmerovoglati zidani zvoniki, in mnogotere s špicasto piramido izveršene strehe na zvonikih. Tudi se po cerkvah na deželi še nahajajo stari altarji z zvitimi stebri in silno mnogim pozlačenim kincem; ne vedil bi jih drugam pristevati, razun k romanski šegi.

Po zdanjim razlaganju so naj noveše cerkve na Slovenskim prav za prav romanske stavbe, ne bizantinske. Pri slednji cerkvi so piljarji brez glavice in venci ali simsov, verhniska cerkev ima čveterovoglate piljarje z glavice, cerkev sv. Jakopa v Teistu pa ima okrogle stebre z ravnim stropom. Tudi pri ternovski cerkvi je vnanja podoba bolj romanska, zvonika izveršena v piramido, okna po troje združena, venci ali simsi pod verham iz polkroglin sestavljeni.

Ko sim ravno zvonike imenoval, naj izrečem misel, ki me že davno obhaja. Strehe na zvonikih po Slovenskim, posebno po Krajskim, so mnogokrat s tolikim kincem in s tolikimi stroški izdelane, da se drugi stavbi prav za prav nič kaj ne primerjajo, ko bi hotel priliko rabiti, bi rekel, da nekterokrat skoraj ravno tako stojijo, kakor zlata krona nad bomo suknjo. In verh tega pri vsim tem kincu ni nobene prave umetniške oblike, vse je bolj, kakor pravijo, rokoko; in verh vsih teh stroškov ni nobene prave terdnosti, ker v mnogih kotičkih in krivinah se dež le preveč nabira, in gujiloba v lesu le prenažno napravlja. Bi mar ne bilo boljše, ko bi streha imela manj krivin, bi se namerjala bolj na terdnost, bi se zgornje line z ravnimi stenami in polokroglim sklepam narejale, in ne iz lesa, ampak raji iz zidu ali kamna napravljal, kakor je na pr. pri škofijski cerkvi v Ljubljani, ali pri rožnikranski cerkvi v Kranju? Zdi se mi, da bi si za našo domovino kaj zaslužil mož, kateri bi nas seznanil z lepimi oblikami zvonikov in njihovih streh iz vnanjih krajev, ali bi si izmislil nove priprave načerte, se ve, da primerjene šegi druge cerkvene stavbe. Mar niso lepi in tudi terdni zvoniki ternovske cerkve, desiravno so pokriti le s špicasto piramido? kaj lepo jim stojijo špicasti verhi, s kterimi so nakrite stranske stene. Ko bi se pri zidanih ali iz kamna rezanih strehah vipavskih zvonikov pridjalo kaj taciha ali drugačniga kince, lepe bi bile in terdne.

Pri romanskih stavbah je zavoljo okroglih križnih obokov vse zidanje dostikrat nekako debelo, težko, nizko; umetniški duh je silil bolj na tanko, lahko, visoko, in tako se je rodila šega zidarije, ki se imenuje naj večkrat gotična šega; Francozje jo imenujejo: „architecture ogivale, ogive“, to je, množivno, ker hoče mnogo podpor. Nemci mnogokrat germansko ali nemško, tudi Italijani in Spanjoli jo imenujejo nemško (maniera tedesca). Za znamenje gotične stavbe se sploh šteje špicasti lok; pa takšen lok se nekoliko nahaja že pri romanskih stavbah, tudi pri arabskih zidarijah. Ne sme se tedaj samo na špicasti lok gledati, temuč tudi na vsa druga oblika zidanja. Prava gotična šega ne ljubi debelih, močnih zidov, ne nizkih,

težkih obokov; temuč vsa teža in moč zidanja je razdeljena med razne podpore in nosila. Vnanji obod cele stavbe je zložen iz vnanjih podpornih piljarjev; med temi piljarji je prostor za visoke ali tudi bolj obširne okna, in druga stena je zapolnjena z bolj tankim zidom. Velika ladija je od stranskih ladij odločena s tankimi osmerovoglatimi stebri, ali z nedebelemi, iz polstebrov sestavljenimi piljarji; ti piljarji ali stebri nosijo tudi ostrešje, in imajo večkrat glavice iz listov, živalskih in človeških podob, včasih pa nimajo posebnih glav. Obok nad ladijami ni iz celiga, temuč pasovi in tanke rebra, iz kamna rezane, delajo nekako omrežje, ki je zapolnjeno z lahkim, nedebelem kamnjem. Pri obokih, sklepih stebrov, pri vratih in oknih se sploh rabi špičasti lok, ker takšen dela manjši težo; tak špičast lok je večji del sostavljen iz dveh krožnih odsekov, včasih pa tudi iz štirih, tako da se kaže pod verham prešenjen, kot oslov herbet. Vnanji podporni piljarji so pri bolj širokih stavbah združeni s podpornimi loki, ki se prepenjajo čez stranske ladije, da obdržujejo veliko ladijo; verh podpornih piljarjev so za lepoto nastavljeni špičasti stebri ali fišle. Vrata in okna so s podboji razdeljene v dva, tri ali štiri dele, in zgornji del pod špičastim lokom je pri oknih izpolnjen z razno razmerjenim delam, steklo v oknih je lepo barvano ali pisano; pri vratih in oknih pa je za lepote voljo pridjan poseben špičast verh s špičastimi stebrički. Stalni načrt gotične cerkve je po nekaj enak romanski cerkvi: velika ladija s poprečno ladijo, pozneje tudi brez nje in s potegnjenim velikim koram, ki je pa sploh mnogovoglat, ne okrogel v koncu; stranske ladije, ki se pa pri večjih cerkvah tudi okoli velikiga kora krivijo; zvonik verh velikih vrat, ali dva zvonika poleg vrat ali poleg poprečne ladije, ali tudi poseben zvonik na prekrizanju ladij. Zvoniki se sploh doveršujejo z osmerovoglato špičasto piramido, in so okrašeni s špičastimi loki, verhi, in stebri; tudi imajo na voglih posebne podporne piljarje. Sprednje lice velike ladije in lici poprečne ladije so okrašene s špičastimi verham, ravnimi in špičastimi stebri, podolgastimi ali okroglimi okni.

Gotičnih cerkev se še dosti nahaja na Slovenskem; nekatere so sicer malo prostorne, in imajo le po eno ladijo; pa mnogotere so bolj obširne in štejejo po tri ladije. V Celju, v Šmarji pod Ljubljano, v Mošnjah pri Radolici, je srednja ladija precej višji memo stranskih; v Mariboru, Ptui, Radgoni, Kranju, Radolici, Loki, Šent-Rupertu, Leskovici so stranske ladije le malo nižje; v Cirknici so vse tri ladije enako visoke in prostorne. Pri nekaterih gotičnih cerkvah ni vsa stavba enaka; starji del je bolj okoren, nižek, novejši del bolj visok, lahek, pripraven; tako v Ptui in v Cerengrobu. Nekatere stare cerkve pa skoraj bolj segajo v romansko obliko, desiravno se pri njih kaže kak špičast lok, so namreč nekako na prestopu iz romanskiga v gotično zidane; kakor je bilo že zgoraj povedano od starološke cerkve, in bi se kmalo utegnulo reči od cerkve sv. Petra v Dvoru pri Polhovim gradu, kjer se nahajajo široki piljarji, okrogli in špičasti loki. Tudi cerkev Matere Božje na Sveti gori bi utegnila segati na romansko šego, ker ima piljarje med ladijami, in ji manjka stropa nad njimi; piše se, da je bila zidana l. 1539 do 1544; pa kakor kažejo stare listine iz let 1376 in 1382, je bila cerkev Marije Device na gori poleg Gorice in Solkana že davno poprej (Dellabona Strenna chron. str. 108 in 110). Pomniti se mora, da romanska šega se je na Nemcih že v trinajstih stoletjih umaknila gotični šegi, in se opustila; da se je pa pri nas dalje ohranila, morebiti ravno zavoljo bližnje sosesčine z gornjo Italijo, kjer se gotična šega nič ni hotela prav vdomečiti.

O novejši stavbni šegi, ki se imenuje novorimska, tudi italijanska, in se povračuje na stare greške in rimske stebre in naklade ali simse, me ni misel govoriti; le od starih cerkvenih zidarjev sim hotel besedo reči. Če

imajo v kakim kraju staro cerkev, da je dobriga in trdnega zidanja, tudi zadosti velika, da jim ni treba nove stavbe; naj pač dobro pregledajo, kako jo hočejo ponarediti in zlepšati. Pervo se mora razločiti, po kakošni šegi, romanski ali gotični, da je cerkev zidana. Po tem se mora pogledati, ali je cerkev popolnoma izdelana; rado kaj pomanjkuje pri zvoniku, ali pri sprednjim licu, ali še drugod. Dalje se mora opaziti, če ni pridjana kaka pritiklina drugačne šege; na pr. kapela po novim zidana, zvonik napačno pokrit. V poslednje se mora spoznati, če ni kaka stara oblika spačena; na pr. okna prenarejene na štiri vogle, ali oropane podbojev, lepo razmerjeniga dela; lepe gotične izrezline začofane z apnam. To je, kar se tiče stavbe in zidarje; zakaj, kar zadeva altarje in druge cerkvene naredbe, se mi zdi, da ima prenapredba še le potem svoje mesto, ko je zidarija saj znotraj zversena; drugač se pri popravu zidarje lahko kaj razdere ali ognjusi, kar je znotranje naredbe. Ko se je vse pregledalo in spoznalo, si je treba narediti načrt cele prenapredbe, da se po tem vse po eni obliki ravna, in da delo ne bo iz posameznih kosov; za to delo pa je potreba zvedeniga moža ali mojstra. Zategavoljo ima svoj prid cesarska postava, ki velevala, vse večji prenapredbe položiti pred višji oblastnijo; za to stran velja po več škofijah posebna zapoved, da se morajo vse cerkvene prenapredbe naznanovati dotičnemu škofijstvu. (Dalje nast.)

Marijanska družba, bratrsina Marijnih otrok, ali kongregacion. *)

S kervovečim srcem so se vsak čas prijatli čednosti in poštenja ozirali na velike nevarnosti, ktere proté neskušeni mladosti od zapeljevanja in nesrečnih zapeljivcev, in so pomočkov iskali zoper tako kugo. Ta grozeča nevarnost je zlasti globoko v srece pekla castitiga O. Janeza Leona iz Jezusove družbe, ki je l. 1563 učil slovnico v rimskim sobivalisu (Collegium Romanum). Ta mož je ves gorel za srečo svojih učencev, jih neizrečeno ljubil; torej lahko sprevidimo, da ni le samo iskal jih v vedah vterditi, ampak še veliko bolj naučiti prave in resnične čednosti, ktera je podstava vse sedanje in prihodnje sreče. Prepričan pa je bil bogoljubni mož, da v ta namen ga ni boljšiga pomočka, kakor pravo česenje preblage Marije Device, in da njegovi rejenci niso nikjer bolj varni kakor pod njeno materno brambo; torej jim je navdajal naj priserčniš česenje do Marije, in njenemu varstvu je izročeval njih nedolžnost. Zbiral jih je torej v šoli nekatere dni v tednu. Tukaj je bil napravil in olepsal altarček v čast nar. čistejši Device, in v tem ko so se učenci družih razredov po praznih kratkočasih gnali, je on tukaj s svojimi kake molitve k nebeški Kraljici obmolil, se z njimi od svetih reči prijazno pogovarjal, zlasti od slave in imenitnih čednost Marije Device, od njeniga česenja, in sreče tistih, ki so pod njenim varstvom; zbor je sklenil s kakimi bogoljubnimi pesmimi.

To je bil začetek marijanske družbe, goruščno zerno, se je v košato drevo zraslo, ki je segalo s svojimi vejami v vse dežele in na vse strani svetá, in rodilo tisočerniga blagra ino milosti.

Mladi gojenci so pod takim ljubeznjivim vodstvom rasli s starostjo vred tudi v modrosti in čednosti. S pametnostjo in pobožnostjo, z marljivostjo in nasprotno ljubeznijo so svetili drugim v lepo sijajni zgled strahu Božjiga. Kdo pa se prederzne tajiti, da se zdaj sploh godi le nasproti? Solci v nižjih razredih imajo pogosto še precej strahu Božjiga; kolikor višji pa prihajajo v šolah, toliko bolj se zgubljuje bo-

*) Naslednji spis bodi posebno priporočen gg. katchetam po gimnazijah in družih šolah in vsim gg. učencim, zakaj sad, ki ga ta družba za lepo življenje mladosti obrobuje, je neprecenljiv, in s tem pomočkam se utegne doseči, kar bi se z družimi zastoj iskalo. Vr.

goljubnost, ponižna pokoršina in zveličavni strah Božji. Navdaja jih neka merzlota in posvetni duh, de imamo zakaj se bati zavolj njih prihodnosti. Kteri iz gimnazije prestopijo k bogoslovstvu, utegnejo kje biti še do časa preobvarvani pred nar globokejšim breznam, ker rezni bogoučni nauki nar hujšimu nagnjenju zveličavni jez nasproti postavijo. Kaj pa bo z družimi, ki potem še bolj iz vojnic stopijo in so v verskih rečeh le bolj svoji lastni slabosti in veternosti izročeni? — Vernimo pa se k modrimu očetu Leonu in njegovim miločutnim učencam.

Njih slovesnosti in shodi so jeli sloveti; budili so pri družih mladenčih mlado radovednost, pa tudi vse hvale vredno gorečnost, in ni bilo dolgo, de je njih nar več prosilo, naj bi bili sprejeti, in naj bi se jim dovolilo združevanje se vdeleževati. Šest let potem, ko se je bila marijanska družba obudila, l. 1569, je bilo število gorečih družnikov že toliko, de so mogli za viksi razrede posebin oddelki napraviti. Družniki tega oddelka so imeli svoje shode v cerkvi „Marijniga oznanovanja“, torej je bilo tudi Marijno oznanjenje obletnica te lepe in velikoserčne družbe.

Častitljivi O. Klavdi Akvaviva, veliki viksi Jezusove družbe, je sv. Očetu, papežu Gregorju XIII. naznanil, kolik sad ta nova družbica rodi v mladosti. Pastir svete katoliške Cerkve je bil v tistih časih vesoljne spačenosti in razuzdanosti s tem veselim naznanilam tolikanj ginjen, de je prisereni novi družbi podelil svoj očetovski blagoslov, mladost pa z mnogimi odpustki osercil k gorečnosti in stanovitosti v ti blagi družbi. Z apostolskim razpisam „Omnipotentis Dei“ je poterdil družbo in njene postave, ji pridal še novih odpustkov, ter jo djal pod vodbo vsakdanjiga poglavarja (generala) Jezusove družbe; po njegovi smerti pa do nove volitve pod oskerb velikiga namestnika. Dovolil je tudi, de se smejo še druge družbe napravljati, vender pa le med šolsko mladostjo, z naslovom „Marijniga oznanjenja“, in s pogojem, de so se mogle vse z rimsko skleniti in se ji pridružiti. Odsihmal se je razširil sloves „marijanske družbe“ čez snežnike na Nemško, Francosko, Poljsko, Španjolsko in Portugalsko, pa tudi še tje čez morje v Azijo in Ameriko.

L. 1575 je č. O. Franc Coster to družbo ustanovil v Kolnu za solce višjih razredov, in O. Sirmoad v Parizu in Lijonu, l. 1576 je bila napravljena v Trier-u in v Dilling-u, in imela je to leto v raznih gimnazijah Jezusove družbe že 30.000 družnikov zmed šolske mladosti. Le samo Bogu je znano in v bukve življenja zapisano, koliko je odsihmal ta družba povsod delala v čast Božjo in preblazene Marije Device, in v zveličanje duš, koliko mladenčev je v posvetnih nevarnostih svojo nedolznost otelo, koliko jih je bilo pripeljanih k čednosti in svetosti, koliko pokoril, del usmiljenja, goreče molitve se je opravilo. Iz nje so izhajali imenitni papeži in škofje, cesarji in kralji, veliki junaki in učeni, kakor: Benedikt XIV., Fenelon, Bossuet, Ferdinand II. in III. avstrijska cesarja, Sigismund III. poljski kralj, Emanuel savojski, Ferdinand in Maksimilijan parska kralja. Pa ne le taki, ampak tudi veliki svetniki so eveteli iz marijanske družbe, kakor: Francisk Salezjan, Karolj Baromejski, Francisk Regis, Alfons Ligvorjan, Stanislav Kostka, Alojzi Goncega in več družih. Sv. Alfons ti družbi lepo spričevanje daje in pravi: „V marijanski družbi se najde med 20 družniki manj grehov, kakor pri enim samim, ki ni v ti družbi. Iz tih sol svetosti in čednosti so izhajali možje, ki so svet posvečevali; toliko častitljivih prelatov, toliko gorečih duhovnov, toliko svetih redovnikov (mnihov), toliko pravičnih oblastnikov, toliko bogoljubnih očetov.“

Ni tedaj čudo, de so papeži s toliko gorečnostjo tej naredbi blagost skazovali in jo s tako obilnimi odpustki obogatovali. Precej za Gregorjem XIII. je spoznal ostroumni Sikst V., koliko krepost de ima ta družba v sebi, in ves

vnet za Marijno čast in duš zveličanje je dovolil, de se smejo marijanske družbe napravljati ne le za učenstvo, ampak tudi za vse stanovce in verste med človeštvam. Vstale so kar hitro marijanske družbe za duhovstvo, za vojaštvo in deržavno vradništvo, za žlahtnike in mestnjane, za rokodelce in umetnike, za zakonske in proste (ledke), za mornarje in posle; povsod z enako gorečnostjo in pridam.

Klemen VIII. je poterdil vse poprejšnje pravice in dobrote tega društva in je pridjal še novih; ravno tako Gregori XV.; Benedikt XIV., sam iz te družbe, je dal za vse čase imenitni razpis Gloriosae Dominae; Leon XII. je vnovič poterdil vse odpustke in pravice in jih je razširil na vse družbe ali kongregacione kjer koli si bodi.

Naznanila iz Tonkinga in Kohinkine (Kočincine).

(Dalje.)

Pervi mučenec, kakor gospod Retord, *) ondašnji provikar piše, je bil domač duhoven, Dominik Dat; bil je z enim očetam in petimi mladenči vjet. Z njimi ga odpeljejo v ječo, ki je bila v vasi mojiga misijona. Zapustil je še le ječo, ko so ga peljali v smert za sveto vero. Njegovi tovarši pa so bili obsojeni v vedno pregnanstvo. Med temi šestimi pregnanci je bil tudi deček kacih desetih let, ki ni hotel Kristusa zatajiti, temuč se je raji dal tepsti, in je raji ter prav vesel zapustil starše in domovino, de le Boga zapustil ni. Pač lepa in častitljiva je pri otroku take starosti taka stanovitnost do Kristusa!

Drugi mučenec, kteriga so tudi v roke dobili mandarini, je bil O. Peter Kang, misijonar za vas Ke-trinh. 2. listopada so ga zgrabili zunej vasi Dia-oc, kamor je bil pred malo dnevi šel, de bi tam praznoval praznik vsih vernih duš. Z njim je bil tudi vjet mlad kristjan iz mesta Vi-hoang; še tisti večer so ju pripeljali pred veliciga mandarina, pred kterim pa stanovitno svojo vero spoznata, akoravno jima hudo žuga in ju tudi še mučiti da. Tudi O. Peter Kang je dosegel palmo mučeniško. Njegoviga tovarša so pa pregnali v Kao-bang, kjer bo mogel ostati ves čas svojiga življenja.

Ta prigodba je pa imela veliko žalostnih nasledkov za ondotne kristjane; bolnišnico in cerkev so jim razderli, kristjane pa so morali, malike moliti, in po njih šegah se ravnati. Po vsih kotih so neverniki iskali in še zalezujejo kristjane, sosebno pa duhovne, še bolj pa od tistiga časa, ko je bil kralj devet sto frankov dal tistim, ki so bili O. Kang-a vjeli. Mandarini jih zalezujejo po dnevu, po noči pa izposlani ogleduhi. Mesca listopada so vjeli v kraji Tanh-hoa katoliškiga zdravnika, Tinh-a, ki je bil v mladosti odgojenec velike bolnišnice. V prvo so si ga vmisljevali poglavarja puntarjev, potlej ga silijo križ pohoditi, in ko nekaj kersanskih bukev pri njem dobé, si mislijo, de je duhoven. Zdravnik jim pove, de je kristjan, zatorej pa tudi ni hotel sv. križ poteptati, ker bi tako Kristusa in njegovo vero zaničeval. Ko so ga vprašali: „Si li duhoven, ker take bukve sabo nosiš?“ jim pa reče, de ni duhoven in v spričo tega pové, de je oženjen. Na to pa mandarini vojake pošljejo, naj njegovo ženo vzamejo, de bi ona ga pregovarjala, kralja poslušati in svojo vero zatajiti. Pa ona ga le opominja, de naj umerje raji, kakor pa de bi svojo vero zapustil. Oba sta bila torej tepena s šibami, pa z junaško serčnostjo sta vse prestala; potem ju pa v ječo veržejo. Ženo so kmalo izpustili, de je po mestu prosila potrebniga živeža zase in za svojiga moža. Čez štiri mescce so njega poslali v pregnanstvo, kjer ga še veliko terpljenje čaka, ki bo pa gotovo le zaklad veliko za sluzenja za njegovo svitlo krono v nebesih.

V srednjim Tongkingu, kakor gospod provikar dalje

*) Ta gospod provikar je, kakor „Sonntagsblatt“ piše, letas laskote umrl v Tongking-u.

prilpoveduje, je sosebno vse nepokojno. Mesca vinotoka (oktobra) so bili OO. Dominikani prisiljeni, svoje odgojence spustiti in se skrivati, kolikor jim je bilo mogoče. Ščasam so neverniki ondotnim kristjanam poderli nekaj cerkev in duhovskih hiš. Mesca grudna so mandarinii zgrabili klerika in tri odgojence iz bolnišnice. Radi bi bili od njih zvedili, kje so skriti duhovni, so jih torej močno terpinčili, de bi jim naznanili. Oni pa so ostali serčni in niso čisto nič razodeli, kar bi misijonarje pripravilo v nevarnost, akoravno so vsacimu petdeset šib odsteli. Razun te kazni je še mogel klerik klečati na dili, ktera je bila polna ojstrih žeb-ljev, in med tem so mu vojaki s klesami odtergali s stegen pet kosov mesa. Na to so jih vse dali v pregnanstvo in sicer v štiri razne kraje, de si niso mogli nič med seboj pomagati, ne z besedo ne z djanjem.

Ravno v tem mescu so tudi vjeli duhovna O. Domi-nika Hien-a. Njega sicer niso mučili, zavoljo tega ne, ker naše sodništva mučenje duhovnov malo obrajtajo; vejo namreč, de duhovna ne morejo prisiliti, de bi vero zatajil ali kaj taeiga povedal, kar ne smé, ali kar bi drugim škodovalo. Samo vprašali so ga, ali je služabnik Jezusove vere, in ali hoče križ pohoditi? Ko O. Dominik prvo vprašanje poterdi, drugo pa odreče, ga vklenejo in v ječo veržejo, kjer so bili vsi obsojenci za smert. V tej ječi najde O. Kang-a, h kterimu so ga priklenili, in tako sta zmirej skupej bila, kar pa jima je tudi koristilo, ker sta se zamogla pogovarjati noč in dan, eden družiga oserečevati, eden družiga tolažiti, eden pri drugim svojo vest očičevati, kolikorkrat sta le hotla. Neki drugi duhoven ju je obisko-val, in jima na skrivnim delil zakrament sv. Rešnjiga telesa. O. Kang je zadobil venec mučenstva 10. svečana; dvanajst dni po smerti svojiga prijatla je bil vsmerten tudi O. Hien, na ravno tistim kraji, kjer je njegov prijatelj prelił svojo kri za Kristusa in sveto katoliško vero, in tako sta gotovo že oba dosegla plačilo pri Njem, zavoljo kteriga sta toliko preterpela, v svojim življenji, in svojo ljubezen do njega s smertjo poterdila. OO. Dominikani so imeli v Ngoeduong-u lep kloster, kteriga so jim pa mandarinii poderli. Vse si prizadevajo, kristjane odtergati od OO. Dominikanov, kterim so bili posebno vdani, in jih k malikovanju premotiti. Pa v takim žalostnim stanu se vender še zmirej tudi kaj veseliga in za kristjana tolažljiviga in spodbudljiviga sliši. Z začudenjem smo zvedili serčnost nekiga otroka, ki je bil vjet namesto svojiga očeta, kteri je bil tako srečen, de je odšel mandarinovi jezi. Akoravno so tega otroka močno terpinčili in mu še hujši muke napovedovali, ki jih bo mogel preterpeti, ga vender niso mogli pripraviti, de bi bil križ z nogami pohodil. „Svojiga pozemeljskiga očeta sim sicer zgubil,“ pravi otrok, „pa imam še Jezusa, nebeskiga kralja in nas vsih očeta, ki me varuje, in vi tirjate od mene, de bi tega svojiga nar boljšiga Gospoda in Očeta zapustil! Se ne bojim smerti, le me umorite, težko že čakam časa, ko bom zamogel iti k svojimu Stvarniku.“

„Sej te nočemo umoriti,“ mu reko sodniki, „le križ boš mogel pohoditi, zavoljo tega te bomo dali tako dolgo s šibami tepsti, de boš to storil.“

„No! le me pretepajte, kolikor vam je ljubo; ko se bote naveličali, bote le mogli nehati ter počiti, in takrat se bom tudi jest opočil,“ je bil odgovor mladiga junaka. — Pravili so, de so ga bili pozneje ob glavo djali. Mandarinii so v srednjim Tongking-u ropali in kristjane mučili, pa tudi v vshodnjim Tongking-u so ravno tako, če ne še huje, kristjane terpinčili, kar je pisal ondotni gospod provikar, Hermosilla, gospodu Retordu. (Konec sledi.)

Resnico najde, kdor jo hoče.

Mnogeso pota, po kterih gnada Božja ljudi k spoznanju resnice vodi. — V zgled naj bo naslednja prigodba iz gornje Šlezije. Pridna protestanska deklica je

bila pri pogrebu nekiga bogatiga protestanta, in je tudi slišala pridigo ali nagovor, ki ga je govoril njih pastor na grobu ranjeiga, in je jako hvalil njegovo življenje, in poslednjič zagotovil vse pričujoče, de se ranjki že veseli med srečnimi v nebesih. Ta deklica je pa poznala življenje ranjeiga, in je vedila, de ni zmirej tako živel, kakor tirja neskončna pravičnost Božja. — Zgodi se tudi, de je bila prišla k katoliškemu pogrebu. Tudi tukaj ji je bilo življenje ranjeiga dobro znano; bil pa je reven priprost kmetič. H koncu sliši, de duhoven izgovori besede: „Molimo za dušo ranjeiga.“ — „Kaj,“ — si misli — „še ni mar zveličan? Se vé de, Božja sodba ni naša sodba; pa vender, če je že uni v nebesih, mislim in upam, de mora ta-le potem v devetih nebesih biti.“ — Ta misel jo je predramila, in zoper svojo voljo začne v sereu dvomiti nad svojo sedanjo vero, ki ne pozná kraja za očičevanje po smerti, tistim ki so se z malimi grehi iz tega sveta ločili. Ta misel ji je bila noč in dan pred očmi. „Res,“ — ji je nekaj reklo pri sereu, — res je usmiljenje Božje neskončno veliko, ker je pomilostilo še celo umirajočiga razbojnika, ker je usmiljenja prosil; pa ravno tolika je tudi njegova pravičnost, ktere pregovor je: „Nič nečistiga ne more v nebesa.“ — Potem je šla večkrat k katoliški službi Božji, je pridno brala katoliške bukve, — in preden je zemlja še enkrat dokončala svoj tek okrog soluca, je bila že obmolila katoliško vero, in je zdaj prav pridna katoličanka. T.

Provikar Kirchner.

Iz Rima ima „Volksfrd.“ od 14. t. m. naslednje naznanilo. Danes popotva od tod v Genvo in na Dunaj novi v. č. provikar *) za srednjo Afriko Msgr. Kirchner. Predvčerašnjim se je ginljivo poslovil s sv. Očetam, ki so mu obljubili vsakoršno duhovno in telesno pomoč in ga s polnim seream blagoslovili. Propaganda je za zdaj za ta težavni misijon odločila znesek kacih 4.000 tolarjev (škudov). Skorej za terdno je vstanovljena osnova, v Šelatu (v gorejnem Egiptu) napraviti misijoniše (stacion) in sobivališe ali kolegijo; vender je pa provikarju pušena prava in popolnoma svoboda, to storiti, kar se mu bo tamkej bolj koristno zdelo. V. č. g. Kirchner je tukaj sprejel od vsih strani naj lepi čislanje in spoštovanje; na njem je prav za prav odsihmal upanje, ta tolikanj težavni in tako obilno poskušani misijon ohraniti. Od Šelata se bo vsako leto jadralo gori po Nilu in dalje po Beli reki, ter se bodo ohranili sedanji misijoni v Hartumu, pri sv. Križu in v Gondokori. Stanovitniga sedeža v Hartumu misijonarji ze skorej nikakor ne morejo imeti, k večimu bo kak bolj obnebja vaju ali močnejši misijonar tam stanoval, dokler se ne bodo mogli domačinski duhovni dobiti, ali iz Šelata, ali iz propagande, iz Mazzatove naprave v Veroni, ali pa iz Neapelna dalla Palma. Ob kratkim rečem, de vsi, in še prav posebno sv. Oče, želé in hočejo misijon ohraniti, s kakorsnimi koli pomočki se bo dalo. Sej to je edini zark, ki sije v debeli mrak afrikanske noči, in misijonske zgodbe pričajo, kolikrat se je zgodilo, kar se je zdelo nemogoče ali celo nespametno. Tudi so mislili, kako bi se silno dolga pot skoz pušavo od Koroska dala obkrajšati. Na dve drugi poti mislijo. Ena bi bila čez rudeče morje od Suez-a v Suakim in od ondot v Hartum. Druga z Dongole, kjer se Nil proti severnimu izhodu zavije, reko zapustivši naravnost v Hartum. Perva pot ima manj priteznost, obe pa ste za robo veliko dražji. Petkrat toliko bi znesla popotnina. S sedanjimi pomočki mora tedaj odprava, s ktero se v. č. Msgr. Kirchner v Hartum verne, po stari poti (skoz pušavo) iti. Bo li še vse tovarše našel žive? To njegovo blago serce nar huje stiska. Imejmo nar boljši upanje!

*) Potem takim je tedaj v. č. g. Kirchner vender sprejel provikarstvo, kteriga se je tolikanj branil. Vr.

Bog ga ne bo zapustil. Z njim skupaj so odrinili danes generalvikar iz Mogunca in nekteri drugi nemški duhovni, in zakrenili so skoz Toskano.

Ogled po Storenskimi in dopisi.

V Šmartnu pri Krajnu imajo vv. čč. OO. Lazaristi ljudski misijon, ki se je začel 15. t. m. in bo mende do sabote še terpel. Sliši se, da prihaja k misijonu prav obilno ljudstva. Zanesljivo bo sad tega za zdaj perviga misijona na Krajskim obiln in obsiren. (Prav dobro bi bilo, ako bi kateri pričujočih ali bližnjih gospodov blagovolil v dušni prid in razšir te dobre naprave ta misijon nekoliko popisati za „Danico.“ Prosimo!)

V Celovcu piše „Slov. prijatelj,“ da se bo skorej postavil spominek ranjencu gosp. Jerneju Mozganu v njegovi rojstni fari, v železni Kapli. Imel bo napis: „V spomin Jerneju Mozganu, apostolskemu misijonarju v srednji Afriki, rojenemu v Kapli 19. avgusta 1823, umerlemu pri sv. Križu v srednji Afriki 26. januarja 1858.“

Iz Šent-Andreja na Koroškem. 9. vel. travna. De se je v Rimu dovolilo, prestaviti sedež lavantinske škofije iz Šent-Andreja na Koroškem v Maribor na Štajerskim, in lavantinsko škofijo primerniše obmejiti, je bilo v Danici že pred več časom povedano; pa še le zdaj so nar potrebniši razmere toliko določene in poravnane, da se bo zamogla ta, za našo lavantinsko škofijo toliko imenitna sprememba še to poletje izpeljati. Po apostolskim poslancu na Dunaji je solnograškemu nadškofu uradna izpeljava izročena in po tej določeno: 1. rožnicveta t. l. prevzamejo kerški knez in škof 6 koroških dekanij lavantinske škofije, in 1. kimoveca t. l. prevzamejo lavantinski knez in škof 10 slovenskih dekanij sekovske škofije. Sedanja politiška meja med mariborskim in graškim okrogom bo tudi prihodnja meja med sekovsko in lavantinsko škofijo, ktera bo zana-prej blizu 80.000 duš več štela kakor dosihmal. De se bo zamogla tako daljna selitev toliko lažje o pravim času izpeljati, se bo tudi šolsko leto v tukajšnji duhovščini letas hitreje končalo. 28. velikiga travna bo poskušnja iz pastirne, od 29. vel. travna do 2. rožnicaveta duhovne vaje, in 2. 5. in 9. rožnicveta, trojno poslednje posvečevanje 12 bogoslovcev podeljeno. Za novo duhovščino se v Mariboru pripravljaja nekdanje jezuitarsko sobivališče, in zaupamo, da bo do prihodnje jeseni že vse toliko v redu, da se bodo zamogli ob enim vsi štiri bogoslovski razredi v njo vseliti in novo šolsko leto že v mariborski duhovščini začeti. Tudi za stanovanje stolnih korarjev je zadost stanovališ nakupljenih. V tem pa, ko se naša duhovščina na pot pripravljaja, se preselit v nekdanjo jezuitarsko hišo v Maribor; se bližajo od druge strani jezuiti, se vselit v izbe in dvorane, v kterih smo mi dosihmal toliko mirno stanovali. Kupili so namreč čč. OO. jezuiti tukajšnjo veliko in zalo škofijsko poslopje in bliznjo prelepo škofijsko grajšino, „Thurn“ imenovano, z vsim pripisanim zemljišem, ter bodo tudi že prihodnjo jesen svoj veliki noviciat iz „Baumgartenberga“ poleg Linz-a tu sem preselili, ker jim v ta namen ondota hiša ne pristuje. Kdo ne vidi tukaj posebne previdnosti Božje? — Šmarnice tudi letas v enakim redu obhajamo, kakor prejšnje leta.

Iz Celovca piše „Slov. prijatelj:“ Naš presvetli knez-škof so pastirski list po škofii razposlali zastran nevihte in vojske, ktera nam proti, in razglašaja imenovani list, v kterim je med drugim rečeno: „Za nekaj mescov, kar se neka nevihta zbira in grozi našemu cesarstvu. To burja in nevihta so napravili hudobni in strastni ljudje, ki služijo vedama ali nevedama tistemu lažnjivemu duhu, kterega sladki in ljubi mir strašno merzi, veseli ga pa podreti in razdajati vse prestole (trone) in oltarje. Ta hudobni nasprotnik meri posebno na našo ljubo domovino. In veste kaj ga posebno merzi in mu hudo dene? Burja, ktera je pred nekaj leti Avstrijo pretresla, Avstrije ni pokončala, ona je korenine

tega drevesa le uterdila in njegov verh z novimi cvetlicami opletla. Svete pogodbe naj se stergajo, več sto let stare pravice naj se poderó — tako hočejo tisti, ki so se zoper nas povzdignili in zvezali. Pa še o pravem času se je spoznalo, kaj kujejo, moško in terdno, zraven pa tudi odkrito in mirno se njim je naproti stavilo. Nasprotniki naj spoznajo, da se jih Avstrija ne boji, pa tudi naj zvedó, da je Avstrija blage volje, odstraniti strašno vojsko, dokler je le mogoče in za njo varno in pošteno. Zdaj pa čutimo, da se nekako čudno pari; zatoraj se nam boljši dozdeva, da se burja razlije, kakor da nas ta strašna para še delj časa tlači in mori. Prepričani in si svesti, da gre za pravico in domovino, so vaši možje, bratje, sinovi in prijatli mili glas svojega svitlega cesarja in vojskovodja hitro zaslišali in veseli prileteli k svojim bandom in povsod se kaze terdno in svesto zaupanje: Mi se potegujemo za pravično reč, zatoraj nas pa tudi Bog nar pravičnejši zapustil in nam svojega varstva odtegnil ne bo. Tako misliti je pošteno in častno, pa tudi sladko in spodbudljivo; pa preljubi! pozabiti ne smemo, za to pomoč in varstvo prositi, naše roke in serca proti nebesom vzdigovati, da naj Oče vsiga usmiljenja vse, kar hudobneži kujejo, ali že brez kervave vojske pokonča, ali pa — ako je po svoji neskončni modrosti sklenil, nam poslati žalostnih in britkih časov, naj te britke in hude dni prikrajša, da naj nam milostljivo podeli, nasprotnike slavno premagati in skoraj spet sladki pokoj uživljati.“

Iz „Zgodnje Danice“ v Feldkirhu. ob koncu maliga in v začetku vel. travna. K. — Kakor druge leta, tako se je tudi letas predvečer Marijniga mesca slovesno obhajal. Naj ob kratkim omenim, kakó?

Ob 8. smo šli vsi na dvoriše, kjer so bili že tudi gimnazialci v verstah nastavljeni. Na mostovžu nove hiše je bila Marijna podoba v človeški velikosti, okoli nje drevesa in veliko veliko lučic, ktere so v podobi treh piramid vverstene prijazno migljale okrog Marijne podobe. Že smo bili vsi v redu, kar zadoné glasbarji, in zaigrajo lepo Marijno pesem, mi drugi pa smo zraven péli. Ko je bila pesem izpeta, nam serca razveseli umetno ognilo (Feuerwerk), ki so ga bili napravili. Zlasti spomina vredni so lepi „bengalski ognji,“ rudeči, višnjevi, beli, so se ob Marijni podobi lesketali in svetili. — Ko je bil prvi del ognila do konca, so glasbarji zapiskali in zatrobili Daničino (Pensio-natied), in potem je bil zopet umetalni ogenj drugač od perviga. Nasledval je spév „O sanctissima,“ in po tem zopet glasbarji povzamejo in eno zatrobijo. Zdaj začno pevci (kteri v kapeli na koru pojó *) gori pri Marijni podobi peti lavretanske litanije, in mi na dvorišu smo odgovarjali. Po litanijah smo še eno Marijno pesem zapeli, in s tem se je slovesnost dokončala. Marijna postava (statva) bo celi mesec na mostovžu stala ovenčana z drevesci in rožami.

Morebiti je že tudi na Krajskim znano, da bo 22. t. m. neka slovesnost v Ahen-u na Renskim, v Marijno čast? Že pet let se namreč prizadevajo prebivavci tega mesta, cerkev zidati v čast Marije „brez madeža spočete,“ in še le zdaj se bo jelo delati, kjer dobra reč, kakor povsod, tako je tudi tukej mnogo skorej nepremagljivih zadržkov našla. V. č. kardinal vikši škof kolinski z mnogimi drugimi duhovni bodo namreč kamen za to cerkev po-

*) Pred kakim poldrugim mescem so v. č. O. rektor vsesplošno petje pri maši vpeljali ne samo pri nas v gojilnisu, ampak tudi pri gimnazialcih. V postji, na pr., smo péli pred povzdigovanjem psalm „Miserere,“ in po povzdigovanji „Stabat mater.“ In zdaj v majniku pojemo pri maši dve ali več Marijnih pesem, in na večer so pete litanije. Verh tega še pri maši en Oče duhoven beró iz bukev vsak dan en del Marijnih čednost ali kaj enaciga. Tudi gimnazialci imado vsak dan o poli osmih zvečer slovesno opravilo, pete litanije. Sole so tudi vse bolj al manj ovenčane in ozalísane, in ako kdo kako pesem naredi v čast Marije Device, se Marii k nogam položi ter Nji daruje. — Pred zjutranjim učenjem vsakrat izmoli marijanski prefekt litanije in še par kakih družih molitev. Tako vedó OO. jezuiti Marijo častiti. Pis.

ložili. K ti slovesnosti se bodo prinesle vse svetinje Marije Device, kolikor jih nemška dežela ima. — Tudi naš v. č. O. rektor so povabljeni, kjer pa ne morejo od doma, bomo mi učenci nekatere pesmi naredili v mnogih jezikih in v lepo vezanih bukvalih v. č. kardinalu poslali v spomin na ta dan, ki bo za celo nemško deželo tako lep in imeniten. Toliko za zdaj. Če bo moč, bolj pozneje morebiti kaj od te slovesnosti. Za danes z Bogom!

Iz Bolonje piše v. č. g. M. Kirchner 20. t. m., na potu iz Rima, da se misli nekatere dni v Veroni in na Tirolskim pomuditi, potem pa na Dunaj in Terst se podati. Pravi, da se zamore v Evropi le prav malo še muditi, ker mora v Egiptu delj časa ostati. Propaganda je določila in sv. Oče so potočili, da se bo nova misijonska staja ustanovila pri vhodu v srednje-afrikansko provikarijo, nekoli gori nad Asvanam, otoku File nasproti. Od tam bodo vsako leto dalje jadralo k drugim misijonam. To jim je zdaj nar boljši pomoček, da bi se odvernili zguba toliko ljudi, dokler ne bodo zamogli domači misijonarji misijonov v znotranjim sprejeti, kar bi se utegnulo v 6 ali 7 letih doseči.

Iz Ljubljane. 12. t. m. je imela ljubljanska rokodelska družba svoj letni zbor, v katerim so v. č. predsednik dr. L. Vončina in drugi gg. odborniki razkazali, kako lepo se ta vse pohvale vredna družba razcveta. Več ljudoljubnim gg. učenicam, ki rokodelcam mnogotere vede zastopaj razlagajo, se je pridružil tudi g. Andrej Praprotnik, kateri bo rokodelske družnike vadi slovenskiga petja in jim pot kazal v slovensko slovstvo. — Med poslednjimi večimi darovi v prid te družbe je 300 gld. od svetiliga cesarja Ferdinanda in cesarice Marije Ane, 100 gld. od svetle cesarice Karoline, 300 gold. volitve od ranje. mil. škofa Antona Alojzja. — V svetim letu so imeli tudi rokodelski družniki skupno sv. Obhajilo z lepo slovesnostjo v križanski cerkvi.

V Gradcu je 11. t. m. umerl Janez, presvitli nadvojvoda avstrijski, in uni petek so imeli tudi v šen-klavski cerkvi v Ljubljani prečast. veliki namestnik gospod Anton Kos po njem veliko cerkveno opravilo.

Razgled po keršanskim svetu.

V tem ko avstrijski škofje z veliko serčnostjo govoré, kako za pravično in sveto reč se vojskujejo naš cesar Franc Jožef, morajo pa škofje po deželah naših sovražnikov drugačnejši struno nategniti, da ne trobijo v rog svojih deželskih vikših, po drugi strani pa zopet, da predelec ne segajo, v škodo svete Cerkve. Tako na pr., lijonski kardinal vikš škof, spremlja ministrov razpis zavolj vojske, serca vernih k Bogu zavračajo, pravijo, da vojska je vselej velika šiba, naj jo Bog odverne, pošten mir dodeli itd.; ne opomni pa z nobeno besedo, da bi bila pravična francoska vojska. Ta kardinal (de Bonald) in dunajski kardinal nadškof Rauscher sta sedela skupaj v vozu pri sv. Očetu Piju IX. 25. sušca t. l., ko so se peljali k veliki in slovesni sv. maši v „Maria sopra Minerva.“ O ti priložnosti so rekli sv. Oče: „O de bi bil tudi med Avstrijskim in Francoskim taki mir, kakor ste oboje Svätosti tukaj v vozu v miru med seboj!“

— Kakor so pa unidan nasprotniki razpis turinskega nadškofa na svoj veter obračali, tako troši mende zdaj „Moniteur toscano“ da bi bila množica duhovnov v mestu Lucca na Toskanskim svojim ljudem razglas poslala, naj molijo za zmago „italijanskiga prava (!), da bi se potem ljubezen in kristjanska veda oživila“ itd. Res je, da v sredi med tolikimi lažmi in obrekovanjem na Laškim je ondotnim, tudi poštenim, možem težko razsoditi, ktera de je prava, in mogoče bi bilo, da tudi nekteri duhovni nimajo praviga zapopadka v ti reči; vender pa rečemo: Kdo vé, kakošno lice ima uni razpis? Mogoče bi bilo, da so na vinto djani nekteri stavki iz njega, in bi se

drugo pokazalo, ko bi ves spis pred seboj imeli. Sedanji čas je treba previdnosti, kar tiče naznanila od nasprotne strani, in ni pametno, loviti komarjev, ki pikajo in lahko v sum pripravljajo stan, do kteriga vsak pošten katoličan spoštovanje ima.

Kralj neapolitanski, Ferdinand, je 23. t. m. umerl.

V Zagrebu je 20. t. m. umerl Jelačić, ban.

V sedanjih vojskinih stiskah, ko ima država tolike potrebe, je med domoljubnimi darovavci zaznamnjano tudi več škofov z obilnimi darovi, ki so jih položili na altar svoje domovine avstrijske. Dali so na pr.: Kardinal vikš škof zagrebski 38,000 gold., knez vikš škof olomovski 20,000 gold., kardinal vikš škof dunajski 4,000 gld., škof čanadski 2,000 gold., liški 1,000 gold. itd.

Iz Rima pišejo, da pri tolikim viharji vojske, intudi sveti Cerkvi pretecih nevarnost so sv. Oče tako popolnoma mirni in v toliki zanesljivosti, da se vse čudi. Mož vedne molitve in nepretresljiviga zaupanja v Boga stoji na skali, in gleda neprestrašen v divje valove, ki okrog šume. Napoleon, ki se je sklenil s sovražniki svete Cerkve in našiga cesarja, je neki vidil, da sveti Oče, papež Pij IX. spoznajo avstrijsko pravično reč, je sam pisal sv. Očetu, jim brambo, obetal in rekel, da naj imajo zaupanje vanj (Napoleona). Sv. Oče pa so britko martro v roko vzeli, na njo pokazali in rekli: „Ta je moja bramba!“ Dobro vedoči, kaj so Francozje pod natvezno brambo storili Njih sprednikama Piju VI. in VII. Pij IX. svojiga zaupanja ne stavijo na ljudi, ne na vladarje, temveč le na Gospoda vsih gospodov samiga, in zaupanje ne bo osramoteno. V tih okolišinah se v Rimu oživlja spomin na neko prerokovanje, ki je bilo dolgo pred prvim puntam v Parizu pisano in natisnjeno. Prerokovanje namrec govori, da se bo Peter (to je, naslednik sv. Petra) trikrat britko jokal, in da bo vzrok tega joka Galijan (to je, Francoz). Dvakrat se je Peter že britko jokal, v Piju VI. in VII., zmed kterih je eden v jetništvu umerl, drugimu pa se je prav hudo godilo. Menijo, da v tretjič se britko jokati je Piju IX. prihranjeno. — Tako pišejo časniki. Mi pa priporočajmo usmiljenimu Bogu sv. Očeta Pija IX., da bi Bog britkiga jokanja nad Nje ne pripustil; molimo za sv. Cerkev, da bi Bog ne pripustil nje in njenih otrok v prevelike skušnjave priti; molimo za njeniga zvestiga sina, prijatla in varha, našiga preljubiga cesarja Franciska Jožefa I., da bi Jih Gospod vojskinih trum ne zapustil, ko se vojskujejo za nar svetelji pravice, in da bi odvernili obilno prelivanje kervi, ki nastaja, ako Bozja dobrota tega dobrotno ne odverne. Desiravno vse okolišine dosti hudiga zagajo, vender moramo upati, da z neštevilnimi sedanjimi smarničnimi opravi in gorečimi molitvami za mir se bo veliko hudiga odvernilo, kar bi nas sicer zadelo.

V Jeruzalemu se je pred 6 meseci zgodilo imenitno spreobrnjenje. Tamkaj imajo nune, imenovane „sijonske hčere“, posebno kapelo in šolo. Njih namen je, z molitevjo zgubljene ovčice Izraelove hiše sv. Cerkvi pridobivati. V svoje šole sprejemajo otroke vsih narodov, in so v tako lepim glasu, da jim se judje svoje otroke izročujejo. 31. vinotoka (oktob.) je bila v ondotni cerkvi imenitna slovesnost. Izraelce, v zrelih letih in posebno učen v sv. pismu, je bil ta dan keršen. Znani O. Ratisbon, ki se je bil sam pred več leti prečudno iz judovstva spreobrnul, je izlil nad njegovo glavo vodo zveličanja. Pričujoča sta bila poročnika — francoski in španjski, in več častitih OO. frančiskanov in misijonarjev je obdajalo mašnika pri altari. Keršence je tako serčno odgovarjal, da so bili vsi pričujoči ginjeni, in k temu je zlasti se pripomogel pri-serčni nagovor gorečiga O. Ratisbona. Dopisovavec pravi: „V živo bi privosil, naj bi bila vsa sinagoga (shodnica ali judovstvo) slišala ta apostolski glas, in vidila sveto veselje novokeršence. Bil je sladek god, in enake obhajanja obude dostikrat sveto hrepenenje.“ Ze se 3 mlade hčere ker-

šeniga uče v šoli sijonskih hčer za sv. kerst, in drugi se k njemu pripravljajo. Dopisovavec je govoril z novokrščenam in ga vprašal, kaj mu je oči odperlo, da je spoznal resnico. „Pred mano je ležal tempelj v razdjanji, in za mano grob Jezusa Kristusa; obernal sim se, in bilo mi je vse jasno,“ je odgovoril. — Tako, le pa najde resnico, kdor je iše.

V Betlehem-u, na tem svetim mestu Zveličarjevarojstva, se je ravno častitljivi božični dan, to je, v god milostniga rojstva Jezusa Kristusa, zgodilo pohujšanje, kakršniga večkrat napravljajo merzli gizdavci, ki tempeljna Božjiga ne spoštujejo. V cerkvi sv. Katarine je bil pri polnočni maši tudi neki protestantski gospod s svojo gospo in 2 spremljavcema, ki ni bilo viditi, da bi jim bilo kaj za visoki skrivnostni spomin, ki se je tisto noč obhajal. Spravijo se v sredo cerkve. Gospod sedi na stolu, tako vneumno kakor v teatru; zraven njega pa njegova žena, skorej v moški gornji suknji, in ima na glavi nekako kapo s prednjo usnjato šobo (Burschenkappe mit Leder-schirm) in očjale nad nosam; vse razodeva neko prederzno brezpozbožnost. Eden spremljavcov je motil sveto opravilo s tarbušem (rudečo kapico) na glavi in s prederznim obrazom. Do povzdigovanja so verni še zmiraj poterpeli gnjusobo; ali ravno pri povzdigovanju je bilo pohujšanje nar hujši. Ko prečast. patrijarh povzdigne sv. Rešnje telo, se verže vse v cerkvi na kolena, molit Sinu Božjiga, ki je bil nekdaj ravno na tem mestu rojen. Le sami anglikanci ostanejo v svojim spotikljivim stanu, k temu gospa s šobasto kapo, uni drugi s tarbušem na glavi, in da bi prederznosti krono postavil, si začne anglikance med tako svetim opravilom še nohte rezati! — Razdraženi arabei se ne morejo več zderžati, in ko mermranje „erka“ (poklekni) nič ne zda, sunejo nar pred turbarja iz cerkve. V tem pristopi ceremonar v. č. patriarha in nagovarja to družbo, da naj iz cerkve gre. Ali ko se govori, je bila množica tudi že ženo do zakristije dognjetla. K sreči pride naproti betlehemski fajmošter, jo pred ljudstvom v brambo vzame in iše razdraženost umiriti; raztogotena gospa pa vpije ljudstvu nasproti: „Tiho, psi!“ — Tako obnašanje je res silno nagnjusno in sramotljivo za krivoverca; ako se noče v katoliškim svetišču čedno vesti, po čimú hodi vanj, ki nima nič opraviti? Še ostudniši pa je gerdo obnašanje v cerkvi za tako imenovane olikane katolicane, ki pravi dopisovavec, da tudi tamkaj večkrat očitno Božjo službo begajo, ki jim pa vselej vrata pokažejo, ako tudi se branijo. Pa spačeni človek nekako posebno sladnost v tem nahaja, da „svetišče Božje spreminja v razbojsko jamo!“ Bog obvaruj oskrunovanja tudi v sedanji vojski zidani, in duhovni tempelj Gospodov, namreč, poštenost in nedolžnost.

V izhodnji Indii je v kat. Cerkev sprejet g. Jan. Jervis White (r. Hvajt), bivši 13 let anglikansk kaplan na Bombay-skim. Sprejel ga je ondatni škof Canoz v cerkvi Marije Device Karmelske.

Domače duhorne vaje,

sveto živeti in zveličano umreti.

(Dalje.)

Berzdati se mora ne le samo meseno poželenje, ki je v početkih, ampak tudi poželenje po bogastvu.

Kteri hočejo bogateti, padejo v skušnjavo in v zaderge hudičeve (Tim. 6, 9.). Dihtenje po bogastvu je silno nevarno, pri tistih se zlasti, ki hrepené naglo obogateti. Nič ni bolj pregrešniga kakor skopež; še celo svojo dušo ima na prodaj, pravi večna resnica (Sir. 10, 9, 10). Lakomnež ljubi denar iz vsiga serca, iz vse duše, iz vse pameti, iz vsih moči.

Hudoba ima vsaktere služabnike, nekatere de z njimi

mladost bolj napada, druge za odraslene; za starost ima pa prav zvestiga beriča, ki se mu reče lakomnost. Zakaj ta rabelj človeka v starosti ne zapusti, ampak ga še bolj vklebne. Iz ust lakomneža ne boš nikoli slišal: Dosti imam! za služek mu je vedno premajhen, plačilo prepičlo, in težko se bo z létino pohvalil, kakor pravijo, da čebelar s čebelami ne kmalo.

Lakomnost je za lakomneža samiga pač huda butara in stiska. Torej je Salomon Boga prosil: Bogastva in revšine mi nikar ne daj; daj mi samo, česar potrebujem, da se preživim (Preg. 30, 8). Pač bi ti svetoval, da si to modro molitvico dobro v spomin vtisni; ti vtegne še dobro služiti. Pomagal ti bo pa tudi tale opomin apostelnov: Ako imamo živež in obleko, bodimo s tem zadovoljni (1. Tim. 6, 8).

Pišejo od nekiga velikiga bogatina; ko je bil blizu smerti, si je dal na posteljo prinesiti mnogoterih srebrnih in zlatih posod, ki si jih je bil dal malo poprej izdelati po nar bolj novi šegi. Gleda in gleda jih z debelimi očmi, jih tipa s poželjivimi in trepečimi rokami in začne govoriti: Lej, moja duša! lej, kaj ti obljubim in se boš veselila. Ako me ne zapustiš, ti bom dal še več, veselje, kratkočase, gostarije, plese in kar koli si moreš poželeti. Ker pa vidi, da mu smert le pritiska in ga sili umreti, pristavi in reče: Ker me ne poslušas in me le hočeš zapustiti, pojdi k satanu! S takim nečednim zročenjem svoje duše je sklenil bogatin svoje lakomno življenje. — Pač modra je tedaj prošnja Modriga, da naj Bog ne da bogastva. (D. nasl.)

Droblina.

Sveto med nesvetim, smešnim in pregrešnim. Posebna slabost ljudi, ki večkrat ne mislijo sicer ravno hudo, je ta, da zoper „drugo zapoved Božjo“ pri vsaki priložnosti greše. Pri marsikterih se pri vsih pogovorih slišijo presveti imeni „Jezus,“ „Marija,“ tako da se človek mora bati, jim kaj reči, kar bi jih le malo v začudenje spravilo, ker berž je njim ktero tih svetih imén na jeziku, če jih tudi v molitvi pa le preradi pozabijo. Kako je z drugimi svetostmi večkrat v govorjenji, ni tukaj časa razlagati. — Še hujši pa se ta reč podá v spisih, ker te reči v toliko rok pridejo in vedno ostanejo. Tako na pr. se je vselej vstrašiti tistih „postbüchelskih“ daril, katerim je čisto malo, vreči „von Gottes gnaden,“ in enako med „Crinolenen-Geschlecht“ in druge neslane reči. — V tako kramarijo naj se veržejo tudi nekteri „Taschen-Humoristen“ in „Unterhaltungsbüchel,“ kakor neki zmed novih, ki zraven mnoge dobre tvarine tako debelo in neobtesano greši zoper drugo Božjo zapoved, da mora tudi le malo katoliškiga bravca v nejevoljo spraviti. Iz tacih zaničljivih bukev se marsikdo navzame skažene kermé, z veliko samosvojo dopadljivostjo z njo družino pita in dosti hudiga stori, ker jim spoštovanje do svetih reči zmanjšuje. „Sancta sancte!“ To je: S svetimi rečmi se mora sveto delati, od njih le s spoštovanjem govoriti, in jih ne z obleko nespodobnih burk in čenč oblačiti.

Mili darovi.

Za afrikanski misijon:

Urša K. 4 gold. — Iz Teržiča darovi od sv. leta 13 gold. 23 kr. — Reza Gorjan 1 gold. — Fr. Remic 1 gld. — Marijana Badalič 1 gold. — Urša Kožuh 1 gold.

Pogovori z gg. dopisovarci.

O. M.: Res se ne spomnim, da bi bil unih „komej ne davno poslanih“ kaj prejel?